

Богуславський Максим Григорович

науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованих злочинності та корупції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

Мороз Віта Петрівна

завідувач навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованих злочинності та корупції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИДІВ КВАЛІФІКОВАНИХ
ВИМАГАНЬ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ
ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

На сьогодні на території України триває якісна зміна характеру злочинності. Злочинці стають все більш організованими, активно використовують новітні технології, інструменти, сучасні види стільникового і мобільного зв'язку, більш активно протидіють правоохоронним органам, способи скоєння злочинів стають більш витонченими, досконалими й результативними для злочинців. Негативні процеси, які відбуваються в суспільстві, зумовлюють зростання кількості злочинів корисливо-насиленої спрямованості. Однією з таких форм злочинної діяльності є вимагання, на скоєнні якого спеціалізуються учасники організованих груп.

Вимагачі не обмежуються майновими вимогами, поєднаними з різного роду погрозами, пошкодження майна, заповідання тяжких тілесних ушкоджень і навіть вбивства. До потерпілих часто застосовується насильство, що є небезпечним для їх життя чи здоров'я. При вчиненні вимагань може використовуватися холодна чи вогнепальна зброя. Особливо страждають від цього явища підприємці, які майже в половині випадків є потерпілими від злочину. Деяких людей викрадають, незаконно позбавляючи або обмежуючи їх волю, застосовують побої і катування тощо [1, с.5].

Вимагання, вчинене організованими групами й злочинними організаціями, є різновидом організованої злочинності. Саме завдяки організованості цих груп стає можливим вчинення найнебезпечніших видів аналізованого злочину, коли вимагаються значні суми грошей і великі цінності,

викрадаються потерпілі, а їхні близькі родичі беруться в заручники, установлюються корумповані зв'язки із працівниками правоохоронних органів, органів державної влади та управління.

В сучасних умовах можна виділити наступні види кваліфікованого вимагання:

1. *Примус до видачі матеріальних цінностей і грошей за допомогою фізичного впливу та погроз.* Дії злочинців при здійсненні такого вимагання зводяться до такого: злочинці обирають жертву – підприємця, який володіє значною готівкою, потім шляхом фізичного насильства примушують його видати вказану суму. При всій «традиційності» цього способу він зазнає явних змін, насамперед, у бік збільшення різноманітних засобів фізичного впливу і застосування жорстоких методів катування.

2. *Вимагання із захопленням заручників.* До захоплення заручників вдаються злочинні угруповання найбільш високого рівня організованості. Ця форма характеризується: високою віктимністю поведінки потерпілих, ризиком для життя та здоров'я заручника, реальністю застосування насильства або іншої шкоди заручнику чи близьким особам, прагнення потерпілого або членів його сім'ї приховати від правоохоронних органів факти вимагання, кваліфікованістю злочинців та більш ретельним розробленням плану злочину.

3. *Вимагання за допомогою шантажу.* Шантаж – одна з найбільш дієвих форм вимагань. Основа «компромату», як правило, – реальне порушення законодавства, яке регулює економічні стосунки як потерпілого так і його близьких осіб (ухилення від оподаткування, укладення протизаконних договорів і т.ін.). Отримання інформації про деякі вчинки потерпілого дає змогу злочинцям пред'явити майнову вимогу, підкріплену конкретними матеріалами, які компрометують потерпілого.

4. *Вимагання під виглядом комерційного партнерства.* Дії злочинців при здійсненні такого злочину визначаються високим рівнем конспіративності й маскуються партнерськими взаємовідносинами у сфері підприємництва. Членами злочинного угруповання розігруються складні комбінації, в результаті яких потерпілий виявляється в матеріальній залежності від вимагачів.

5. *Вимагання, що здійснюються під виглядом примусу до виконання цивільно-правових зобов'язань.* Використовуючи факт виникнення цивільних зобов'язань, злочинні угруповання здійснюють вимагання під виглядом стягнення боргів на користь комерційних структур. Вимагання розпочинається зі штучного створення ситуацій, у яких комерційна структура в односторонньому порядку подвоює суму заборгованості, як правило, маніпулюючи поняттям «упущений зиск», а потім укладає угоду з охоронним підприємством при стягненні боргу з недобросовісного боржника. Одержавши таким чином право на вимогу боргу, вимагачі не йдуть шляхом офіційної процедури, а стають на шлях застосування насильства.

6. *Вимагання під виглядом надання охоронних послуг.* Вимагання під

виглядом захисту – найбільш розповсюджена форма паразитування на комерційних структурах. Злочинці, погрожуючи знищенням матеріальних цінностей комерційного підприємства, фізичною розправою над його працівниками, вимагають великі суми грошей за забезпечення функціонування підприємства (взяття його під охорону) [2, с. 8-10].

Список використаних джерел:

1. Насильницькі вимагання майна в Україні: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання: монографія / М.Г. Колодяжний; за ред. В.В. Голіни. – Х.: Кроссрод, 2010. – 288с.
2. Виявлення і розкриття кваліфікованих видів вимагань вчинених учасниками організованих груп та злочинних організацій: метод. рекомендації; кол. авт. Дніпро: ДДУВС, 2023, 50с.
3. Ухвала суду №96719998, 30.04.2021, Київський районний суд міста Харкова / <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/96719998/>.

Бойко Олексій Павлович

доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ**

16 листопада 2021 року був прийнятий ЗУ «Про медіацію» № 1875-ІХ [1]. Прийняття цього закону дало потужний імпульс розвитку медіації в нашій державі, початок формування нового правового інституту та становлення нової професійної спільноти.

Водночас слід зазначити, що медіація досі не стала звичним та традиційним способом вирішення та врегулювання правових спорів. Практика запровадження процедури медіації у кримінальному провадженні України на сьогодні відсутня. Це перш за все пов'язано з тим, що при прийнятті ЗУ «Про медіацію» законодавець не передбачив зміни до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року щодо здійснення медіації у кримінальному провадженні [2].

Про сутність і значення процедури медіації у кримінальному провадженні України, її переваги перед іншими способами вирішення конфліктів повинна бути поінформована переважна більшість населення. Низька поінформованість населення може призвести до того, що громадяни та посадові посадові особи не знатимуть значення терміна "медіація" та порядку її проведення у кримінальному провадженні. Ситуація, що може скластися,